

IV Trefkans.

Trefkans van een aantal vogelsoorten in de Zompe in 1976.

1. Inleiding.

De uren rond zonsopkomst worden voor veel vogelsoorten beschouwd als de optimale inventarisatietijd (1, 2, Berthold, Bezzel & Thielcke 1974, 3).*

Ten behoeve van de broedvogelinventarisatie in de Zompe werden gedurende een aantal vroege ochtend excursies de waargenomen vogels gekarteerd (zie III).

Aangezien in principe steeds dezelfde route werd gevolgd op de verschillende ochtenden, lijkt het verantwoord het aantal waargenomen vogels met elkaar te vergelijken.

Er wordt expres gesproken van trefkans, daar behalve de zingende mannetjes ook waarnemingen van paartjes of baltende vogels e.d. zijn gekarteerd. Bij de meeste kleine zangvogelsoorten berusten echter vrijwel alle

registreringen op zangwaarnemingen, zodat voor die soorten ook over "zangactiviteit" gesproken zou kunnen worden.

De bedoeling van het navolgende is een methode aan te geven waarmee een indruk is te verkrijgen van het aantal uiteindelijk vastgestelde territoria waarin op een vroege ochtendexcursie vogels worden waargenomen (een moeilijkheid hierbij is dat niet bekend is in wat voor een verhouding het aantal gevonden territoria staat tot het werkelijk aantal broedende paartjes; zie III.1.3.) en tevens van de seizoensvariatie (gedurende de vroege ochtend) en de variatie van de trefkans over de vroege ochtend.

De resultaten van een eerste toepassing op de inventarisatiegegevens uit de Zompe worden besproken.

Het ligt in de bedoeling het onderzoek in 1977 uit te breiden over een groter aantal gebieden en dan gericht te gaan waarnemen.

2. Methode.

2.1. Het uitwerken van de inventarisatiekaartjes.

Aangezien bij elke tocht de begin- en eindtijd wordt opgeschreven, kan nagegaan worden hoelang elke tocht duurt. Uitgaande van een constante loopsnelheid, wordt vervolgens de gevolgde route in stukken van 15 minuten onderverdeeld. Uitgangspunt voor de tijdsbepaling is steeds het tijdstip van zonsopkomst. Vervolgens worden voor elke soort het aantal registreringen vergeleken met het aantal gepasseerde territoria. Bijvoorbeeld: 26 februari, Winterkoning: van 1 kwartier voor zonsopkomst tot zonsopkomst (-0.15 - 0.00) 2 registraties t.o.v. 5 gepasseerde territoria, van zonsopkomst tot 1 kwartier na zonsopkomst (0.00 - 0.15) 4 registraties t.o.v. 8 gepasseerde territoria, enz.; totaal voor die ochtend 20 registraties t.o.v. 38 gepasseerde territoria = 53 % (dus in 53 % van de uiteindelijk vastgestelde territoria werden op 26 februari vogels waargenomen); dit is het registratiepercentage.

* (1= v.d. Bean 1954, 2= Berthold 1976 en 3= Vogelwerkgroep Grote Rivieren 1973, zie verder literatuurlijst).

Door het registratiepercentage voor de verschillende excursies met elkaar te vergelijken krijgt men informatie over de seizoensvariatie in de trefkans.

Door dezelfde kwartieren t.o.v. van zonsopkomst van de verschillende excursies bij elkaar op te tellen en de zo gevonden percentages met elkaar te vergelijken krijgt men informatie over de variatie van de trefkans over de vroege ochtend. Hetzelfde kan gedaan worden ten aanzien van het aantal waargenomen soorten.

Een moeilijkheid bij deze methode is dat de loopsnelheid niet constant is. Tijdens de inventarisatietocht wordt voor elke vogel even gestopt om de vogel op te tekenen, dus wanneer zich weinig vogels laten horen zal de loopsnelheid hoger zijn. Het nadeel is dus dat eventuele verschillen in trefkans wat zullen vervlakken. Toch zal deze invloed niet zo erg zijn, daar in de praktijk de meeste tijd gaat zitten in het lopen en niet in het noteren.

Hiermee samenhangend is het probleem dat de trefkans hoger wordt naarmate men zich langer in het gebied ophoudt. De excursies in de zomer waren echter doorgaans van gelijke duur.

2.2. Overzicht van de gehouden tochten.

Datum	Tijdsduur	Bewolking	Temp. C	Wind
26 febr.	-0.15 - 1.45	geheel bewolkt	5	
20 maart	-0.15 - 1.45	onbewolkt	-3	windstil
25 maart	-0.30 - 1.30	geheel bewolkt	0	matige wind
02 april	-0.30 - 1.45	onbewolkt	9	zwakke wind
07 april	-0.30 - 1.45	half bewolkt	5	zwakke wind
14 april	-0.30 - 1.45	geheel bewolkt	7,5	windstil
28 april	-0.15 - 2.00	onbewolkt	-5	windstil
06 mei	-0.15 - 2.00	onbewolkt	7,5	windstil
13 mei	-0.15 - 2.15	wisselend bewolkt	8	matige wind
21 mei	-0.45 - 1.45	geheel bewolkt	9	zwakke wind
26 mei	-0.45 - 1.30	onbewolkt	10,5	matige wind
07 juni	-1.15 - 1.15		10,5	
17 juni	-1.00 - 0.45	onbewolkt	11	windstil
23 juni	-1.15 - 0.45		12	

Opm.: De tijdsduur wordt gerekend t.o.v. het tijdstip 0.00= zonsopkomst.

3. Resultaten.

3.1. Inleiding.

Aangezien de methode van waarnemen er niet in eerste instantie op was gericht verschillen in trefkans te registreren moesten de resultaten niet te absoluut gezien worden. Alle gegevens zijn ontleend aan vroege ochtendexcursies en tenminste van een aantal soorten is bekend dat ze op een ander tijdstip van de dag beter zijn te inventariseren (1, 3). Om verschillende redenen is er van afgezien alle geïnventariseerde soorten te behandelen. In het navolgende worden uitsluitend besproken: Fazant, Holenduif, Tortelduif, Grote Bonte Specht, Kleine Bonte Specht, Veldleeuwerik, Winterkoning, Heggemus, Zanglijster, Nachtegaal, Roodborst, Spotvogel, Zwartkop, Tuinfluiter, Grasmus, Fitis, Tjiftjaf, Grauwe Vliegenvanger, Koolmees, Pimpelmees, Glanskop,

Matkop, Boomkruiper, Geelgors, Groenling, Vink, Wielewaal en Vlaamse Gaai (al deze soorten zijn gedurende de vroege ochtenduren optimaal te inventariseren; 3). Ook vermeldde totalen zijn alleen over deze soorten berekend.

De factoren die de trekfkans beïnvloeden zijn grofweg onder te verdelen in: 1. Directe weersinvloeden. 2. Verschillen in gedrag over de dag. 3. Verschillen in gedrag over het seizoen. 4. Mate waarin het gedrag opvalt.

In principe zal het aantal waargenomen vogels een resultante zijn van deze factoren. Wanneer deze factoren in het navolgende los van elkaar besproken worden, moet men steeds bedenken dat niet geprobeerd is ze t.o.v. elkaar te corrigeren.

Voor elke soort worden natuurlijk alleen de geldige tochten in de berekeningen betrokken (zie III.1.1.).

Aan de volgende aspecten wordt aandacht besteed:

- *Aantal geregistreeerde soorten:
 - variatie onder invloed van de temperatuur,
 - gemiddelde over het seizoen,
 - variatie over het seizoen,
 - variatie over de vroege ochtend.
- *Registratiepercentage van alle soorten samen:
 - variatie o.i.v. de temperatuur,
 - gemiddelde over het seizoen,
 - variatie over het seizoen,
 - variatie over de vroege ochtend.
- *Registratiepercentage per soort:
 - gemiddelde over het seizoen,
 - variatie over het seizoen,
 - variatie over de vroege ochtend.

3.2. Uitleg bij de grafische voorstellingen.

Er worden drie typen grafieken gebruikt:

1. Grafieken die de relatie temperatuur-percentages geregistreeerde soorten of vogels illustreren.
 - y-as: verschil in temperatuur tussen twee opeenvolgende excursies,
 - x-as: verschil in percentage tussen de twee corresponderende excursies.
 - De cijfertjes bij de punten geven de maand aan waarin de tweede excursie plaats vond.
 2. Grafieken die de seizoensvariatie in het percentage geregistreeerde soorten of vogels illustreren.
 - y-as: percentage,
 - x-as: tijd in maanden (de streepjes in de balk onder de x-as geven de excursiedata aan).
 - Met de zwarte driehoekjes, rechts naast de grafiek, staat het gemiddelde percentage over alle geldige excursies aangegeven.
 3. Grafieken die de variatie over de vroege ochtend in het percentage geregistreeerde soorten of vogels illustreren.
 - y-as: percentage,
 - x-as: kwartieren t.o.v. zonsopkomst (van -1.15 - 2.15 uur).
 - Met het zwarte driehoekje naast de grafiek staat het gemiddelde percentage over alle geldige excursies weergegeven.
 - Wanneer het aantal broedparen gering is, zijn kwartieren samengenomen tot halve uren en een enkele keer tot uren.
- Voor alle grafieken geldt dat de toevalsfactor minder wordt naarmate de grafiek gebaseerd is op een groter aantal broedparen.

3.3. Aantal geregistreeerde soorten.

3.3.1. Inleiding.

Het aantal geregistreeerde soorten kan op twee manieren berekend worden, nl. per kwartier per ochtend en per ochtend.

3.3.2. Variatie onder invloed van de temperatuur.

Zowel het percentage geregistreeerde soorten per kwartier per ochtend (fig. 58) als het percentage per ochtend (fig. 59) vertonen geen duidelijke correlatie.

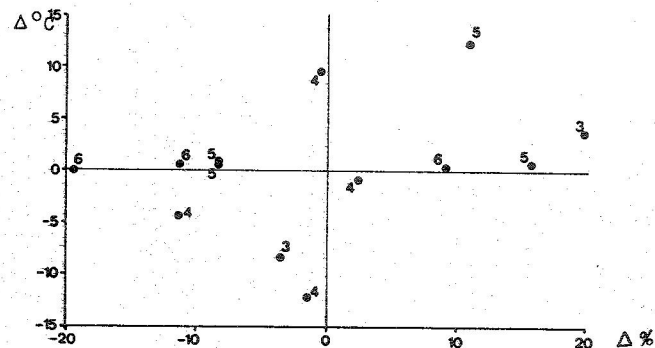

fig. 58. Relatie tussen het verschil in temp. en het verschil in percentage geregistreeerde soorten per kwartier per ochtend.

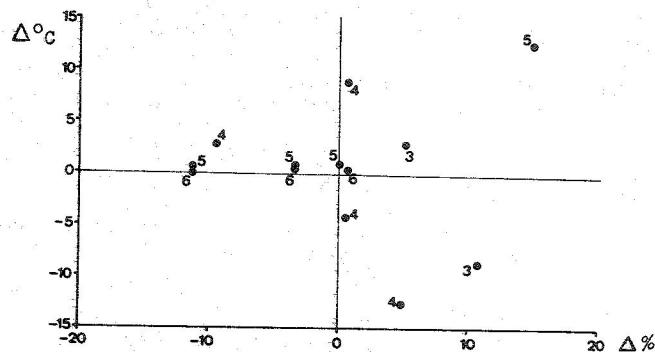

fig. 59. Relatie tussen het verschil in temp. en het verschil in percentage geregistreeerde soorten per ochtend.

3.3.3. Gemiddelde over het seizoen.

Het blijkt dat gemiddeld 54,4 % van de aanwezige soorten per kwartier per ochtend wordt waargenomen en gemiddeld 79,3 % per ochtend. Dit houdt dus in dat 1 op de 5 soorten per ochtend en 1 op de 2 soorten per kwartier per ochtend niet wordt waargenomen.

3.3.4. Variatie over het seizoen.

In het percentage per kwartier per ochtend treedt in de loop van het seizoen nauwelijks enige verandering op (fig. 60). Pas in juni vinden we een wat lager gemiddelde. Het maximale percentage bedroeg 68 % op 25 maart.

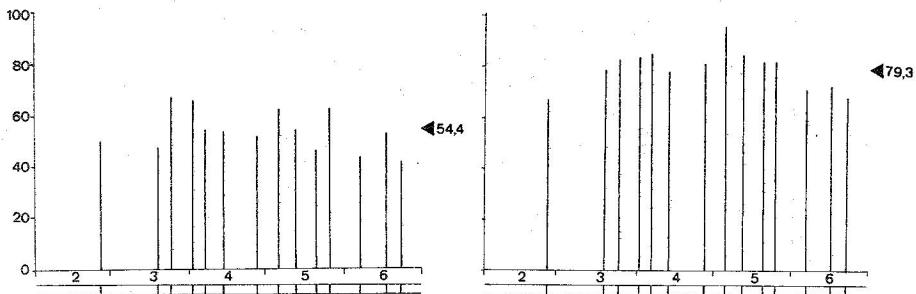

fig. 60. Per kwartier per ochtend. fig. 61. Per ochtend. Seizoensvariatie in het percentage geregistreerde soorten.

In het percentage per ochtend zien we een piek in mei, terwijl in juni weer een duidelijke terugval optreedt (fig. 61).

	febr./mrt.	april	mei	juni
gemiddeld %tage per ochtend	76	81	86	70

Om een vergelijking mogelijk te maken met v.d. Baan (1954) zijn indexwaarden berekend door febr./mrt. op 100 te stellen.

	febr./mrt.	april	mei	juni
Zompe 1976	100	107	113	92
v.d. Baan (1954) 1952	100	107	104	71

Ook uit de gegevens van v.d. Baan (1954) zien we dat in juni een duidelijke terugval optreedt (zijn waarden zijn berekend over een ander set van soorten!!).

3.3.5. Variatie over de vroege ochtend.

Vergelijken we de situatie van maand tot maand (fig. 62) dan zien we enige interessante verschijnselen. Er blijkt steeds een zekere tweetoppigheid in de grafiek aanwezig te zijn, die meer uitgesproken wordt naarmate het seizoen vordert.

Tegelijkertijd neemt de tweede piek dan in betekenis toe totdat deze in juni hoger ligt dan de eerste. Tevens komt de tweede piek steeds vroeger in de ochtend te liggen: april: 1.00 - 1.15, mei: 0.30 - 0.45, juni: 0.15 - 0.30. De maximale percentages per kwartier per ochtend, berekend per maand, waren: febr./mrt.: 65 %, april: 68 %, mei: 66 %, juni: 62 %.

Wanneer alle maanden worden samengenomen en het gemiddelde per kwartier voor het hele seizoen wordt berekend (fig. 63) blijkt dat vanaf -0.45 - 2.00 uur de percentages slechts een zeer zwak dalende trend vertonen en maar zeer weinig variëren (max. 59% en min. 50%). Dit komt overeen met wat Robbis & v. Velzen (1970) (in 2) in Noord Amerika vonden. Zij vonden dat deze trend zich nog in ieder geval tot 5 uur na zonsopkomst voortzet.

3.4. Registratiepercentage van alle soorten samen.

3.4.1. Inleiding.

Dit percentage is uitgerekend door het totaal aantal geregistreerde vogels per kwartier te relateren aan het totaal aantal gepasseerde territoria en dus niet door de waarden van de verschillende soorten te middelen.

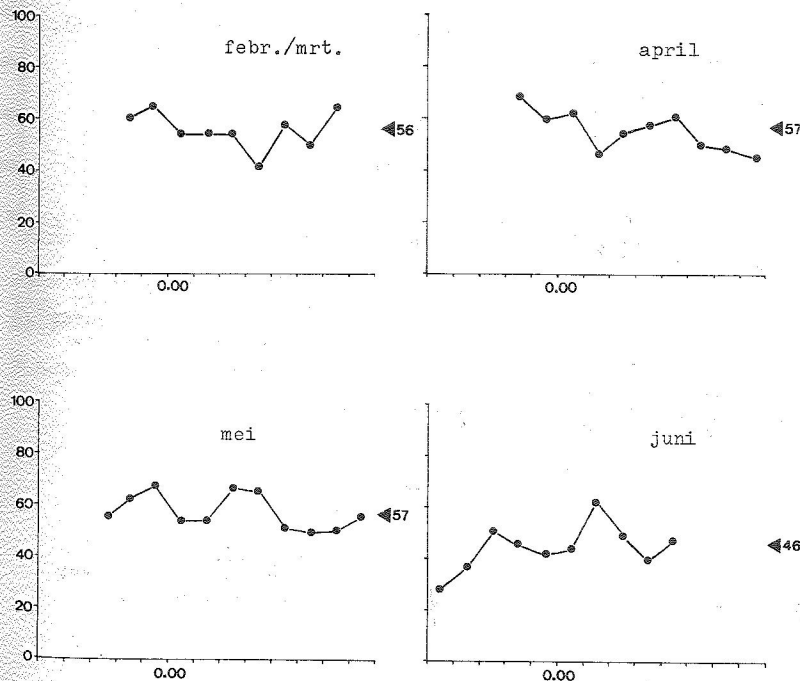

fig. 62. Verloop in %tage geregistreerde soorten over de vroege ochtend per maand.

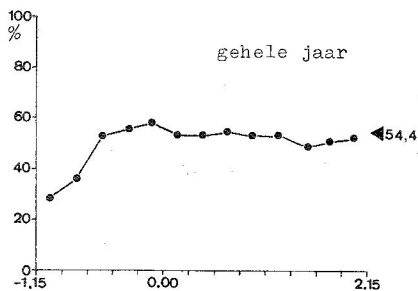

fig. 63. Verloop in percentage geregistreerde soorten over de vroege ochtend gerekend over het hele jaar.

Dit houdt in dat de talrijkste soorten het sterkst doorwerken in de gevonden waarden en zeldzame soorten een te verwaarlozen invloed hebben. Daarom geven de resultaten een goed beeld van het aantal waargenomen vogels, maar geven dus geen informatie over het gemiddelde van alle soorten.

3.4.2. Variatie onder invloed van de temperatuur.

Hierbij speelt (vooral bij jaarvogels) het probleem dat in juni het aantal registraties afneemt tengevolge van seizoensafhankelijke factoren, ondanks dat de temperatuur nauwelijks varieert. Bij de zomervogels treedt het pro-

bleem op dat ze op de eerste geldige excursie nog niet compleet in het gebied aanwezig hoeven te zijn. Het lijkt er sterk op dat de jaarvogels (fig. 64) gevoeliger zijn voor temperatuurschommelingen dan de zomervogels (fig. 65), of omgekeerd, minder gevoelig zijn voor andere weersinvloeden dan de zomervogels.

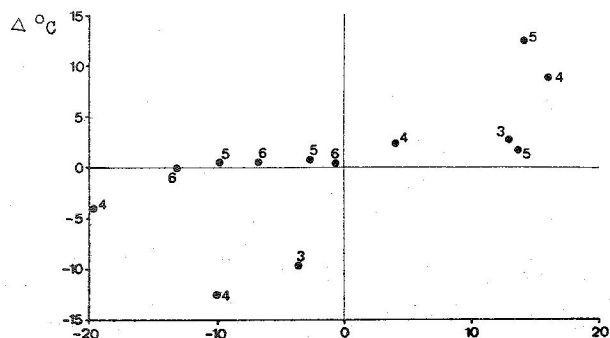

fig. 64. Relatie tussen het verschil in temp. en het verschil in percentage geregistreerde territoria bij jaarvogels.

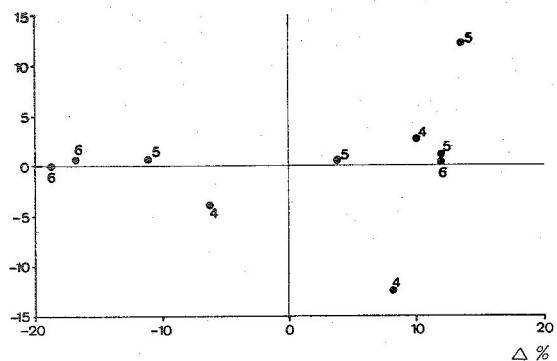
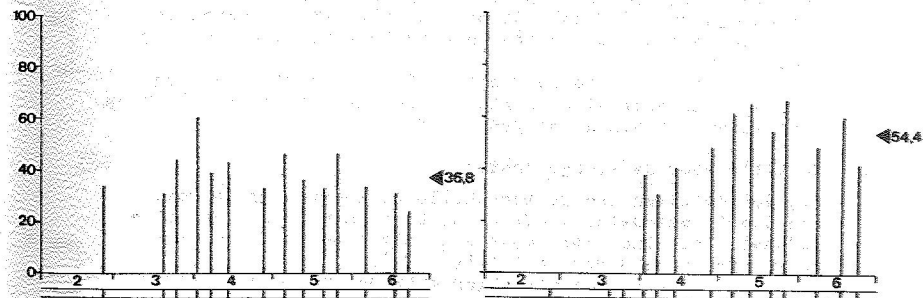

fig. 65. Idem als fig. 64 maar bij zomervogels.

Dit laatste blijkt vooral uit het feit dat in mei en juni de percentages bij de zomervogels veel sterker schommelen dan bij de jaarvogels. V. d. Baan (1) noemt de temperatuur als enige beslissende weersfactor met betrekking tot de zangactiviteit. Wind en regen wordt als minder aangemerkt, terwijl ook de reactie erop van soort tot soort sterk verschilt. Berthold (2) stelt dat 'slechte' weersomstandigheden (koude, harde wind, neerslag, zeer hoge temperatuur) vooral van invloed zijn op de duur en intensiteit van de zang en minder op het tijdstip van de vroege ochtend waarop de zang inzet.

3.4.3. Gemiddelde over het seizoen.

Gemiddeld over het hele seizoen wordt gedurende de vroege ochtend excursies in 36,8 % van de territoria van de standvogels een waarneming gedaan en gemiddeld over alle geldige excursies bij de zomervogels in 54,4 % van de territoria (dit houdt dus in dat gemiddeld 1 op de 3 territoria van de standvogels en 1 op de 2 territoria van de zomervogels gedurende één vroege ochtend excursie wordt bevestigd). Tellen we de zomer- en jaarvogels op dan komen we op een gemiddelde van 42,6 % (1373 registraties t.o.v. 3226 gepasseerde territoria).

Jaarvogels.

Zomervogels.

fig. 66.

Seizoensvariatie in het registratiepercentage.

3.4.4. Variatie over het seizoen.

De piek van de jaarvogels ligt iets eerder dan die van de zomervogels (fig. 66 en tabel I). Het lage percentage van de zomervogels in april zal wel hoofdzakelijk veroorzaakt worden doordat ze nog ten dele moeten arriveren.

	febr./mrt.	april	mei	juni
Jaarvogels	37	44	40	29
Zomervogels	-	41	62	51
Totaal	37	43	48	38

tabel I. Gemiddeld registratiepercentage bij Zomer- en Jaarvogels per excursie per maand.

Om vergelijking met gegevens van 1 te vereenvoudigen zijn alle categorieën in mei op 100 gesteld. Voor zowel jaar- als zomervogels vinden we eenzelfde patroon in het seizoensverloop in het registratiepercentage (tabel II).

	febr./mrt.	april	mei	juni
Jaarvogels: Zompe	93	110	100	73
Binnenduinrand	78	108	100	73
Zomervogels: Zompe	-	66	100	82
Binnenduinrand	-	93	100	54

tabel II. Vergelijking in het seizoensverloop in het registratiepercentage gemiddeld per excursie per maand tussen gegevens uit de Binnenduinrand in 1952 1 en de Zompe 1976.

Bij 1 zijn de gegevens slechts gebaseerd op 2 excursies per maand, zodat de lage maart waarde al gauw veroorzaakt kan zijn door slechte weersomstandigheden. Verder valt het op dat het seizoen van de zomervogels wat naar voren is verschoven t.o.v. de Zompe. Dit kan eenvoudig veroorzaakt zijn door de jaarlijks optredende verschillen in aankomst van de zomervogels (ook hier zijn de waarden van 1 over een andere set van soorten berekend). Maximaal wordt in de Zompe van de jaarvogels een registratiepercentage van 60 % gehaald op 2 april. Dit was verreweg het hoogste want het op één na hoogste percentage bedroeg slechts 46 %.

Bij de zomervogels bedroeg het maximum 67 % op 26 mei en daarna 66 %. Voor alle soorten samen was het maximum 58 % op 2 april en het één na hoogste 54 %.

3.4.5. Variatie over de vroege ochtend.

Bij het optellen van de verschillende soorten om daarmee een soort gemiddelde trefkans te berekenen speelt de moeilijkheid dat elke soort weer een iets ander patroon over de vroege ochtend vertoont (zie 3.5.).

Hierdoor zal een onregelmatiger patroon ontstaan naarmate het aantal in de berekening betrokken soorten, geringer wordt. Dit treedt vooral op wanneer de soorten (zoals hier) opgesplitst worden in zomer- en jaarvogels en daarbinnen ook nog naar seizoen.

Desondanks blijken een aantal interessante zaken naar voren te komen. De jaarvogels vertonen in febr./mrt. en april een duidelijke piek voor zonsopkomst, die echter in mei al in betekenis afneemt om in juni overvleugeld te worden door een tweede ochtendpiek vlak na zonsopkomst (fig. 67; vergelijk ook 3.3.5.).

Bij de zomervogels ontbreekt zowel in mei als in juni een duidelijke ochtendpiek (fig. 68). Dit is min of meer in overeenstemming met de waarnemingen van 1.

In totaal blijkt bij de jaarvogels een duidelijke ochtendpiek van -0.30 - -0.15 uur aanwezig (fig. 69), terwijl deze bij de zomervogels dus ontbreekt (fig. 70). Het blijkt dat het registratiepercentage van de zomervogels een kwartier vroeger op hoog niveau is dan dat van de jaarvogels.

De grafiek waarin alle soorten samen zijn gevoegd (fig. 71) vertoont weer een sterke overeenkomst met hetgeen Robbins & v.d. Velzen (1970, in 2) voor Noord-Amerika vonden.

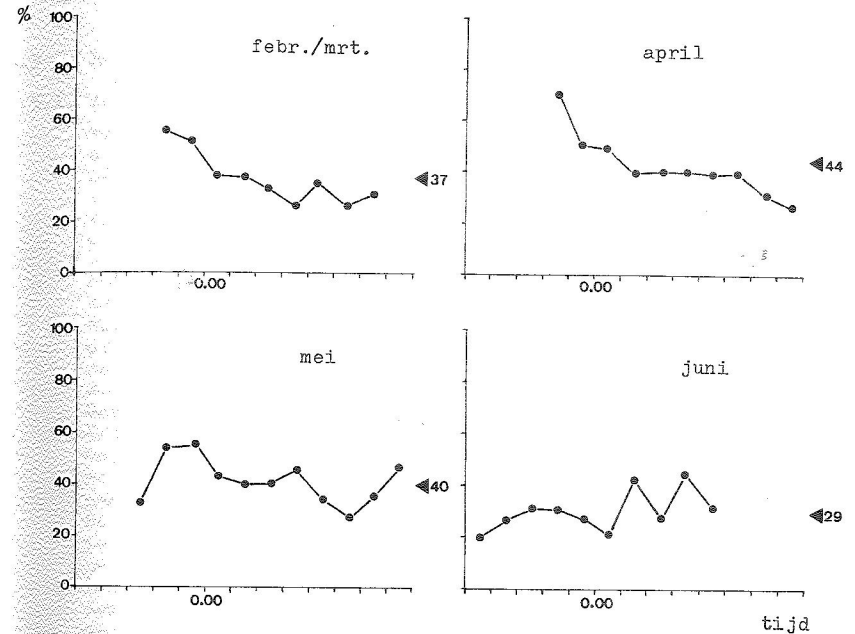

fig. 67. Verloop in het percentage geregistreerde zingende mannetjes over de vroege ochtend per maand. Jaarvogels

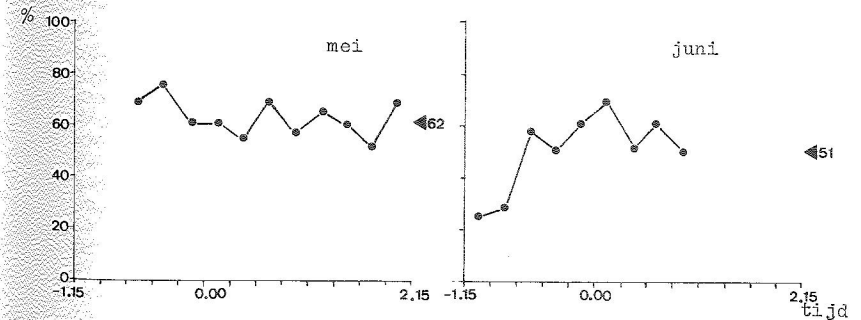

fig. 68. Idem verloop als in fig. 67, maar voor de Zomervogels.

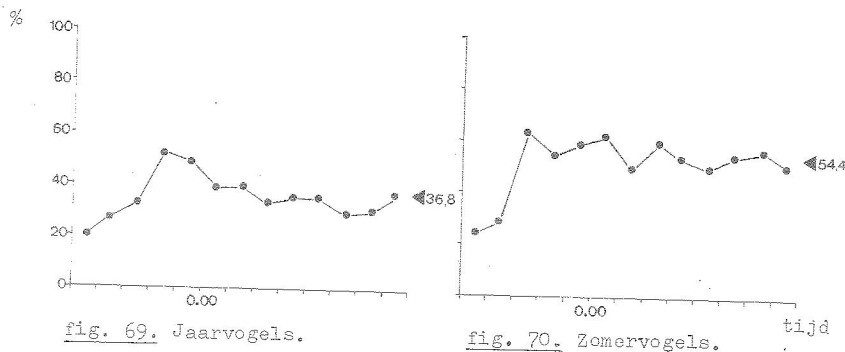

fig. 69. Jaarvogels.

fig. 70. Zomervogels.

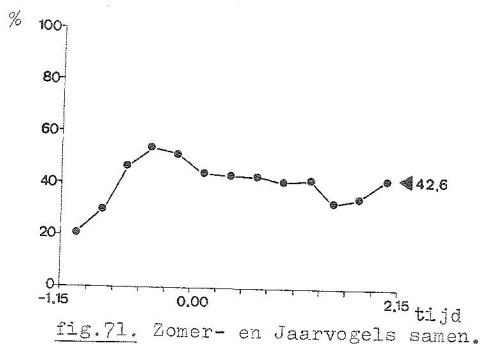

fig. 71. Zomer- en Jaarvogels samen.

fig. 69, 70 en 71.

Verloop in het percentage totaal geregistreerde zingende mannetjes over de vroege ochtend per kwartier.

3.5 Registratiepercentage per soort.

3.5.1. Inleiding.

Zoals onder 3.1. al opgemerkt, is het registratiepercentage mede afhankelijk van de mate waarin het gedrag van de vogels opvalt. De gevonden resultaten geven dus niet alleen een beeld van de variatie in de intensiteit van de gekarteerde gedragingen (vnl. zang en balts) over seizoen of ochtend. Het is goed denkbaar dat bij minder opvallende of luidruchtige soorten een piek in activiteit gevonden wordt die buiten de piek van alle soorten samen valt, eenvoudig omdat ze dan overstemd worden. Tevens is het denkbaar dat opvallende soorten, die in een hoge dichtheid voorkomen, duidelijkere pieken in activiteit hebben, maar dat dit er niet uit komt, omdat het moeilijk is de verschillende door elkaar zingende mannetjes uit elkaar te houden. Deze invloed geldt zowel voor de variatie over de vroege ochtend als voor de seizoensvariatie. Hoewel een dergelijke invloed niet uit te schakelen is wordt er bij een inventarisatie natuurlijk naar gestreefd zo nauwkeurig mogelijk waar te nemen d.w.z. enerzijds alle vogels te registreren en anderzijds zeker te weten dat het vogels van verschillende paartjes betreft.

De mate waarin de verschillende soorten kunnen worden geregistreerd is ook afhankelijk van de ervaring en specialisatie van de waarnemer. Dit zal het sterkst doorwerken wanneer de verschillende soorten met elkaar worden vergeleken. Binnen de soort kan het echter ook van invloed zijn. Soorten die de waarnemer goed beheerst kunnen al aan één nootje herkend worden en worden dus gemakkelijk in het ochtendkoor herkend, maar soorten waarvan hij de zang minder goed kent zullen naarmate de ochtendzang mindert steeds gemakkelijker herkend worden. Deze invloed zou bekeken kunnen worden door verschillende gebieden en biotopen en de resultaten van verschillende waarnemers met elkaar te vergelijken.

Per soort wordt de variatie in het registratiepercentage over het seizoen en over de vroege ochtend besproken en aan de hand van een tweetal grafieken geïllustreerd (voor uitleg bij de grafieken zie 3.2.).

Nog meer dan voor het vooraangaande geldt dat de waarden niet te absoluut gezien moeten worden.

Weersinvloeden kunnen een grote invloed hebben op het registratiepercentage van één enkele excursie. Het gaat dan ook bij de grafiek van de seizoensvariatie vooral om de trend en niet om de afzonderlijke excursies.

De variatie over de vroege ochtend is steeds bepaald uit de optelsom van alle waarnemingen over het hele seizoen. Het aantal waarnemingen is te klein om verschillen in de loop van het seizoen te onderzoeken. Ook bij deze grafieken gaat het vooral om de trend. Verder worden vermeld het gemiddelde van de registratiepercentages van alle geldige excursies (= gemiddeld registratiepercentage), het maximale registratiepercentage van alle geldige excursies (= maximale registratiepercentage) met de datum waarop dit werd vastgesteld en het maximale registratiepercentage gedurende de ochtend, uitgaande van de eindgrafieken (= ochtend maximum) met het tijdsinterval waarin dit werd vastgesteld.

Tenslotte is het seizoen 1976 in de Zompe per soort met een aantal getallen gekarakteriseerd (tabel III).

Alle waarnemingen werden in de berekeningen betrokken, ook die waarnemingen die later niet in een territorium ondergebracht konden worden.

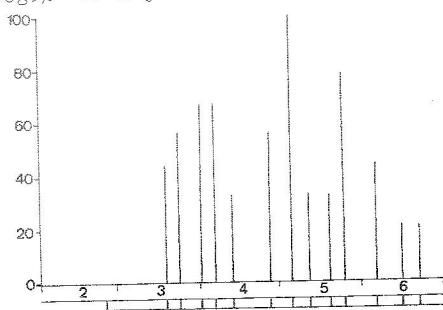
Gebruikte afkortingen:

- gem.reg.% = gemiddeld registratiepercentage
- max.reg.% = maximaal registratiepercentage
- och.max. = ochtend maximum
- reg.% = registratiepercentage

3.5.2. Bespreking van de soorten.

Fazant - Phasianus colchicus Linnaeus -

reg.% Er zijn uitsluitend roepende m. gekarteerd.

Fazant.
fig. 72.

Seizoensvariatie in het reg.%.

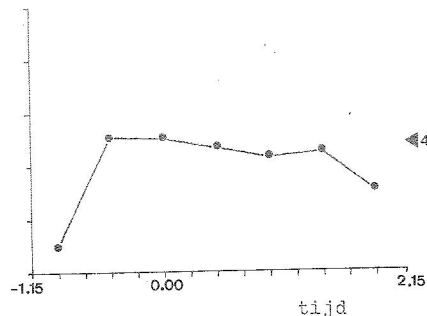

fig. 73.

Variatie in het reg.% gedurende de vroege ochtend.

Eind februari zijn geen roepende m. waargenomen. Een hoogtepunt in roepactiviteit wordt bereikt in de eerste helft van april. Vervolgens neemt deze weer geleidelijk af, hoewel de beste ochtenden in mei vallen (fig.72.).

In de ochtend bereikt de roepactiviteit een piek tussen -0.45 en 0.15, waarna een geleidelijke daling optreedt (fig. 73.).
Gem.reg.%: 48 %, max.reg.%: 100 % (6 mei) en och.max.: 52 %.

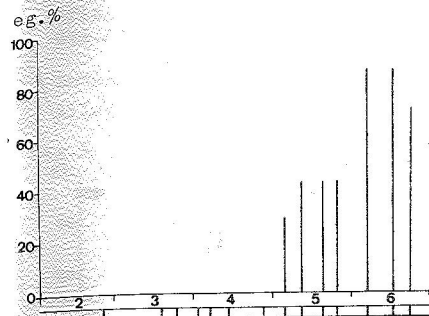
Holenduif - Columba oenas Linnaeus -

Aangezien slechts één broedpaar in het gebied aanwezig is zijn over de Holenduif nauwelijks gegevens voorhanden. Inclusief zichtwaarnemingen bereikt de soort een gem.reg.% van 46 %.

Tortelduif - Streptopelia turtur (Linnaeus) -

Gekarteerd werden uitsluitend koerende m. Het hoogtepunt van de zang valt in juni (gem.reg.%: 81 %). Mei bleef daar ver onder (gem.reg.%: 39 %) (fig. 74.).
l. noemt de soort een echte moei-weer soort. Mogelijk dat het fraaie zomerweer van 1976 verantwoordelijk is voor de hoge juni waarden.

Laten we het eerste punt van de ochtendkurve (fig.74.) buiten beschouwing (dit punt is op slechts drie waarnemingen gebaseerd) dan nog was er een duidelijke piek in zangactiviteit vóór zonsopkomst. Dit is in strijd met hetgeen 3 vermeldt: de soort is het best te inventariseren vanaf zonsopkomst. l. vond dat de begintijd bij gunstig weer ongeveer 25 minuten voor zonsopkomst valt. In de Zompe werd de soort al in de periode -1.15 - -1.00 koerend aangetroffen.

Tortelduif
fig. 74.

Seizoensvariatie in het reg.%.

Gem.reg.%: 57 %, max.reg.%: 86 % (7 en 17 juni) en het och.max.: 68 % (-0.15 - 0.15).

Grote Bonte Specht - Dendrocopus major (Linnaeus) -

Alle waarnemingen werden gekarteerd. Door het geringe aantal paren zijn er weinig gegevens. Het gem.reg.% bedroeg slechts 29 % (zie ook fig. 76.).

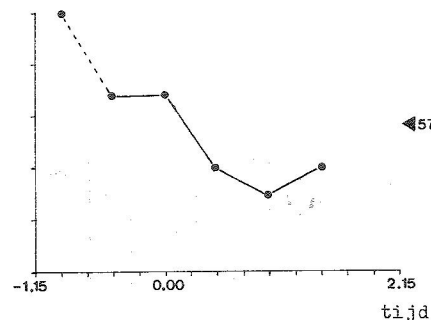
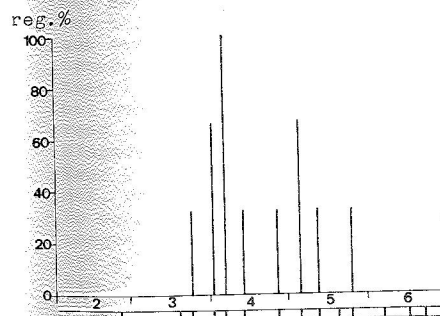

fig. 75.

Variatie in het reg.% gedurende de vroege ochtend.

Grote Bonte Specht.
fig. 76.

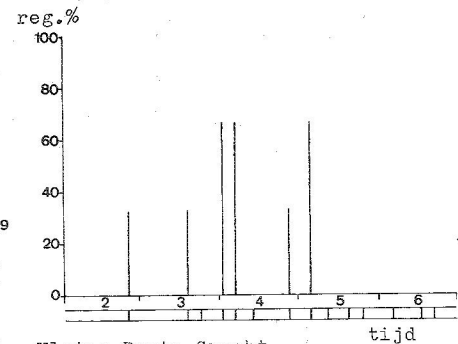
Seizoensvariatie in het reg.%.

Kleine Bonte Specht - Dendrocopus minor (Linnaeus) -

Alle waarnemingen werden gekarteerd. Ook over de Kleine Bonte Specht zijn weinig gegevens voorhanden. Het gem.reg.% was nog lager dan bij de Grote Bonte Specht en bedroeg 21 % (zie ook fig. 77.).

Veldleeuwerik - Alauda arvensis Linnaeus -

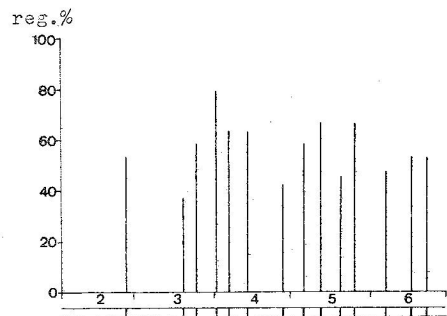
Slechts één paar aanwezig. Het gem.reg.% bedroeg 29 % (zangwaarnemingen op 2 en 28 april, 6 en 21 mei).

Kleine Bonte Specht.
fig. 77.

Seizoensvariatie in het reg.%.

Winterkoning - Troglodytes troglodytes (Linnaeus) -
Zowel de zang als de alarmroep (rateltje) werden gekarteerd.

Winterkoning.
fig. 78.
Seizoensvariatie in het reg.%.

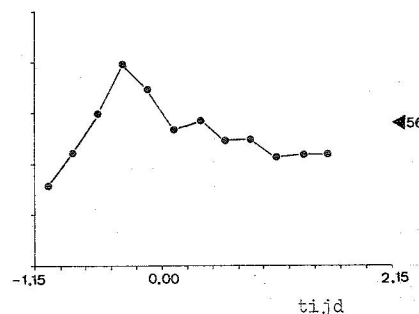

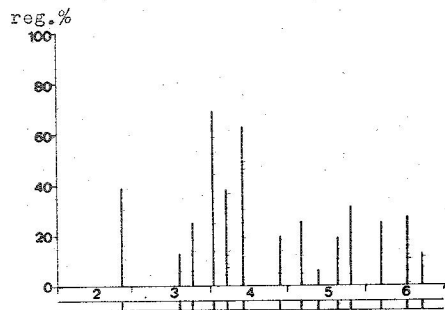
fig. 79.
Verloop van het reg.% over de vroege ochtend.

Hoewel uitgesproken standvogel, wijkt het verloop in de seizoensvariatie duidelijk af van hetgeen we verderop bij de meeste standvogels zullen zien.

Het reg.% bleef het hele seizoen op een hoog niveau. Een zwakke piek treedt op in april (fig. 78.). Dit laatste komt overeen met de opgave in 3., terwijl l. de meeste zingende vogels in maart en april aantrof. De ochtendzang bereikt een uitgesproken piek van -0.30 - -0.15 met 80 %. Een half uur ervoor en een half uur erna werd slechts 55 % en 71 % van dit maximum waargenomen. Na deze piek neemt de trefkans gestaag af (fig. 79.).

Gem.reg.%: 56 %, max. reg.%: 79 % (2 april).

Heggemus - Prunella modularis (Linnaeus) -
Alle waarnemingen werden gekarteerd.

Heggemus.
fig. 80.
Seizoensvariatie in het reg.%.

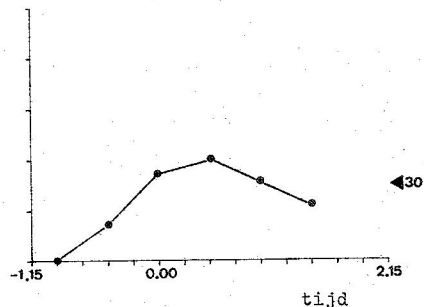
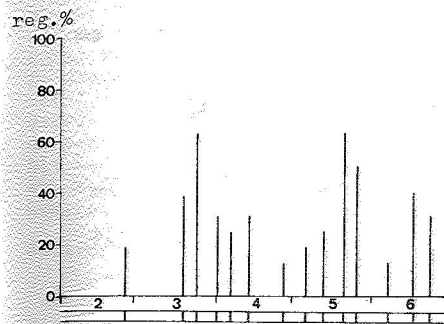

fig. 81.
Variatie in het reg.% gedurende de vroege ochtend.

De Heggemus staat bekend als een vroeg in het voorjaar zingende vogel, die na april nauwelijks meer zingt (2.,3.). Dit komt overeen met hetgeen we in de Zompe constateren, hoewel eind mei en in juni een lichte opleving in de zang bemerkbaar is (fig. 80.).

De ochtendpiek valt in de periode 0.15 - 0.45 met een reg.% van 40 % (fig. 81).
Gem.reg.%: 36 %, max.reg.%: 69 % (2 april).

Zanglijster - Turdus philomelos Brehm -
Alleen zangwaarnemingen werden gekarteerd.

Zanglijster.
fig. 82.
Seizoensvariatie in het reg.%.

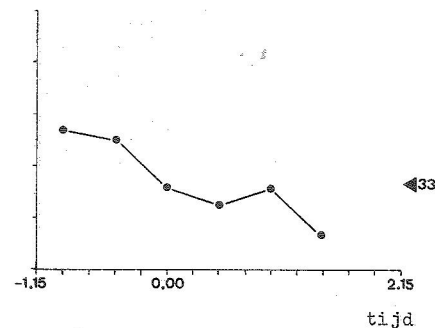

fig. 83.
Variatie in het reg.% gedurende de vroege ochtend.

De Zanglijster staat bekend als een vogel met een onregelmatige en matige zangactiviteit (1.,2.).

Het patroon dat in de Zompe is gevonden (fig.82) komt fraai overeen met hetgeen l. in 1952 in de binnenduinrand te Schoorl vond: "In maart een eerste hoogtepunt, daarna een teruggang in april en in mei een tweede piek, waarna de zang weer terugloopt".

Naar l. zou het verloop van de zangactiviteit nauw gekoppeld zijn aan het verloop van de broedcyclus. Dit zou dan betekenen dat de voortdurend doorzinger m. ongepaard zijn, hetgeen ook aangenomen wordt door Slagsvold (1973, in 2.).

Naar 3. zou de soort het best te inventariseren zijn van maart tot in mei, vooral in april.

De soort blijkt al vanaf -1.15 - -0.45 optimaal te zingen, waarna de zangactiviteit zeer snel daalt: 1.15 - 1.45 zingt nog slechts 30 % van het och.max. (dit komt overeen met de waarnemingen van l.).

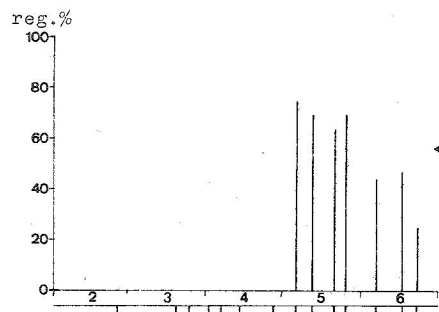
Gem. reg.%: 33 %, max.reg.%: 63 % (2 april en 21 mei), och.max.: 54 %.

Nachtegaal - Luscinia megarhynchos Brehm -

Zowel de zang als de alarmroep (knorren en "huit"-roep) werden gekarteerd.

Nicolai (1976) merkt over deze alarmroepjes op: "Beide alarmroepen zijn sterk aan territoriumbezit gebonden" (vertaling).

Het reg.% was meteen op de eerste excursie al op het maximale niveau. Gedurende de maand mei bleef het hoog om in juni sterk terug te vallen (fig. 84.). Dit komt overeen met l. en 3.. Aangezien eind mei in bepaalde territoria geen waarnemingen meer werden gedaan, leek het erop alsof het slechts tijdelijk, op doortrek, bezette territoria betrof. In Zuid-Duitsland aan de Bodensee, waar geen nachtegelen broeden, werden in 1972 door 5-6 m. gedurende een maand territoria bezet gehouden (2.)! Op 25 mei werd een speciale excursie ingelast om deze territoria met een cassetterecorder te controleren. Ze bleken alle nog bezet te zijn!

Nachtegaal.

fig. 84.

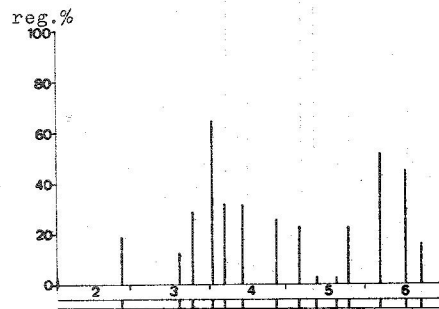
Seizoensvariatie in het reg. %.

Hoewel de Nachtegaal ook 's nachts veel zingt (2., 3.) blijkt de soort aan het begin van de vroege ochtend (-1.15 - -0.45) slecht te zingen. Gedurende de rest van de vroege ochtend blijft de zang op een vrijwel constant, hoog niveau (fig. 85.). 1. vond wel een pauze tussen de avond- en nachtzing, maar geen tussen de nacht- en ochtendzing. Volgens 3. (tabel 6) zou de vroege ochtendzing op een hoger niveau liggen dan de nachtzing.

Gem. reg. %: 56 %, max. reg. %: 75 % (6 mei), och. max.: 67 % (-0.45 - -0.15 en 0.45 - 1.15).

Roodborst - Erithacus rubecula (Linnaeus) -

Zowel zingende als "tikkende" vogels werden gekarteerd.

Roodborst.

fig. 86.

Seizoensvariatie in het reg. %.

Het seizoensverloop vertoont een duidelijke tweetoppigheid (fig. 86.). In 3. wordt ervoor gewaarschuwd dat tellingen voor half april moeilijkheden opleveren i.v.m. zingende doortrekkers (C.N.A. 1970: trekt door tot half mei). 1. vond voor de tweede helft van maart een reg. % van 180 % d.w.z. dat bijna de helft van de toen zingende m. later niet meer bevestigd kon worden.

Deze doortrek zou in principe de eerste top van de grafiek kunnen verklaren. Het blijkt echter dat in de Zompe in 1976 tot en met half april

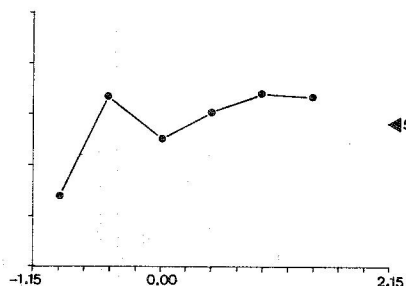

fig. 85.

Variatie in het reg. % over de vroege ochtend.

tijd

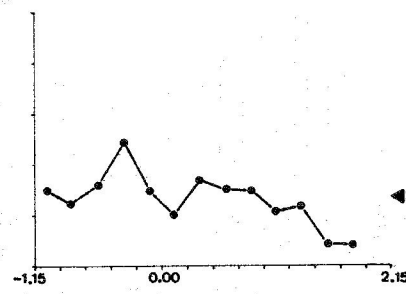

fig. 87.

Variatie in het reg. % over de vroege ochtend.

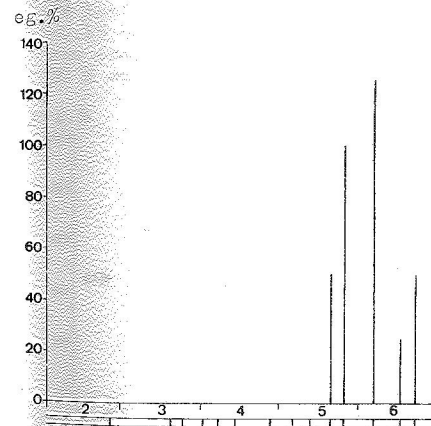
tijd

slechts 18 territoria zijn vastgesteld en dat dit aantal eind juni is opgelopen tot 31 territoria (zie III 3.2. broedvogellijst), waarvan er slechts één na half april niet meer bevestigd is (3 niet meer na half mei). Vooral in juni werden zeer veel zingende m. waargenomen (dit komt er in fig. 86. niet zo goed uit aangezien de ochtendpiek in juni zeer kort is). Hierbij zij nog opgemerkt dat roodborsten een zeer hoge populatiedichtheid kunnen bereiken met nestafstanden van 20-25 m. (Senk in 2.).

Overigens komt het beeld redelijk overeen met 2.: In maart veel zingende m., half april een afname, eind april/begin mei is de zang miniom en neemt daarna weer iets toe. 3. geeft een optimale inventarisatietijd van half april tot en met eind juni.

De soort begint al zeer vroeg in de ochtend te zingen (dit komt overeen met 1. en 3.). We vinden een piek tussen -0.30 en -0.15 met 47 %, terwijl daarna de zang relatief snel afneemt: van 1.45 - 2.00 nog slechts 8 % van de territoria geregistreerd, dat is 17 % van het och. max. (fig. 87.). Dit komt weer overeen met 1. en 3.. 1. stelde in de loop van het seizoen een accentverschuiving van een ochtendpiek naar een avondpiek vast. Gem. reg. %: 27 %, max. reg. %: 65 % (2 april).

Spotvogel - Hippolais icterina (Vieillot) -

Spotvogel.

fig. 88.

Seizoensvariatie in het reg. %.

Gezien het geringe aantal territoria valt over deze soort weinig te zeggen. Wel was het aantal geldige excursies voor deze soort te gering.

De Spotvogel heeft als enige soort een max. reg. % van meer dan 100 % gehaald: 125 % op 7 juni (later op de dag waren zelf 6 zingende m. in het gebied aanwezig. Mogelijk betrof het hier doortrekkers.

Gem. reg. %: 70 % (zie ook fig. 88. en 89.).

Zwartkop - Sylvia atricapilla (Linnaeus) -

Gekarteerd op zangwaarnemingen.

In mei bereikt de soort de hoogte van hoogste reg. % (gem. 69 %). Dit komt overeen met 3.. Juni is al duidelijk minder (gem. 50 %; fig. 90.).

Er is een zwakke ochtendpiek van -0.45 - -0.15 met 55 %. Daarna treedt een geleidelijke daling op: 1.45 - 2.15 50 % (= 77 % van het och. max.) (fig. 91.).

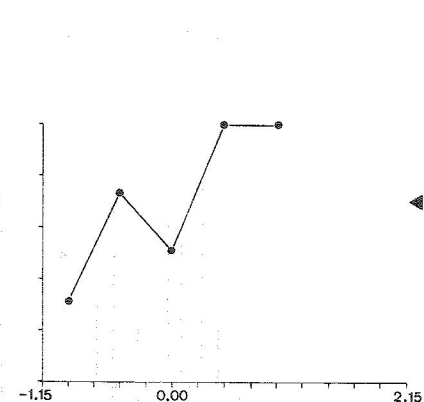
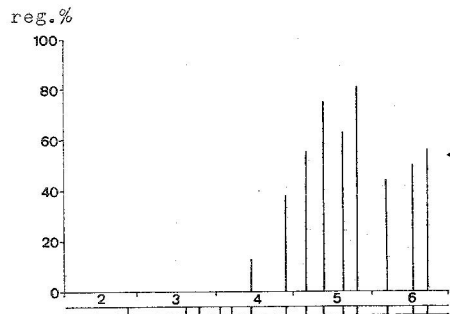

fig. 89.

Variatie in het reg. % gedurende de vroege ochtend.

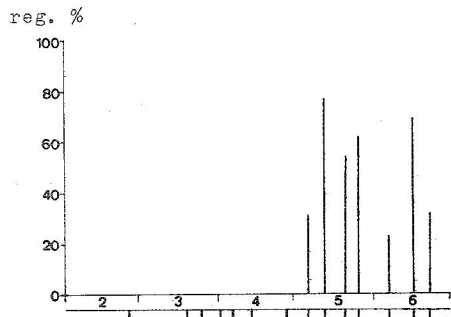
tijd

Zwartkop.
fig. 90.
Seizoensvariatie in het reg.%.
Gem.reg.%: 53 %, max.reg.%: 81 % (26 mei).

Zowel 1. als 3. merken op dat de Zwartkop ook veel overdag zingt. 1. zegt zelf dat er over de hele dag geen piek in zangactiviteit is.

Tuinfluitier - *Sylvia borin* (Boddaert) -
Gekarteerd op zangwaarnemingen.

Tuinfluitier.
fig. 92.
Seizoensvariatie in het reg.%.
Gem.reg.%: 49 %, max.reg.%: 77 % (13 mei), och.max.: 70 % (1.15 - 1.45).

Is in mei het meest zingend aangetroffen, terwijl in juni een duidelijke terugval optrad (gem.reg.% voor deze periodes resp. 56 % en 41 %), hoewel op 17 juni in 69 % van de territoria m. werden gehoord (fig. 92.). Ook 3. noemt mei de beste maand. Na een zwakke ochtendpiek bereikt de soort 1 uur na zonsopkomst zijn hoogste reg.% (fig. 93.). Volgens 3. zou de soort in mei de gehele dag door zingen en later in het seizoen vooral in de ochtendschemering en de namiddag. 1. vond dat de soort de hele dag zong, maar met een duidelijke middagpauze.

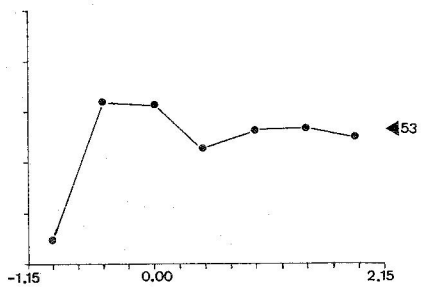

fig. 91.
Variatie in het reg.% over de vroege ochtend.
Gem.reg.%: 53 %, max.reg.%: 81 % (26 mei).

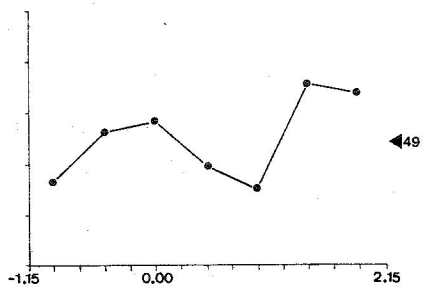
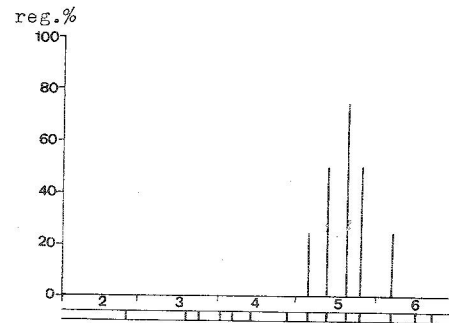

fig. 93.
Variatie in het reg. % gedurende de vroege ochtend.
Gem.reg.%: 49 %, max.reg.%: 77 % (13 mei), och.max.: 70 % (1.15 - 1.45).

Grasmus - *Sylvia communis*
Latham -

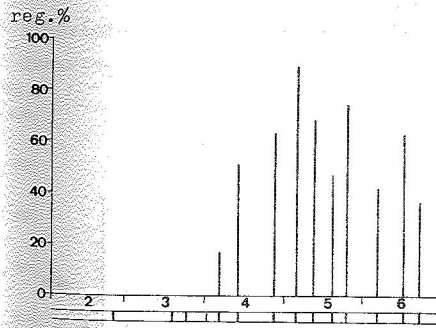
Gekarteerd op zangwaarnemingen. Er zijn slechts 4 territoria aanwezig. De Grasmus werd vnl. in mei gehoord (fig. 94.), hetgeen ook vermeld wordt door 3.. Gem.reg.%: 32 %, max.reg.%: 75 % (13 mei).

Grasmus.
fig. 94.
Seizoensvariatie in het reg.%.
Gem.reg.%: 32 %, max.reg.%: 75 % (13 mei).

Fitis - *Phylloscopus trochilus*
(Linnaeus) -

Gekarteerd op zangwaarnemingen. Evenals bij de Zwartkop bereikt de Fitis na een aanloop in april in mei de hoogste reg.%, om daarna in juni terug te vallen (reg.% resp.: 44 %, 70 % en 47 %; fig. 95.); dit komt overeen met 3. Tussen -1.15 en -0.45 werden geen fitissen gehoord. Daarmee is de Fitis de laatst beginnende zomervogel, samen met de Grauwe Vliegenvanger. Tussen -0.15 en 0.15 treedt een duidelijke piek op, waarna het reg.% terugvalt op een constant niveau. Van 0.15 - 2.15 varieert het reg.% slechts tussen 50 % en 56 %, gemiddeld 52 % (dit is 70 % van het och.max.; fig. 96.).

Fitis.
fig. 95.
Seizoensvariatie in het reg.%.
Gem.reg.%: 55 %, max.reg.%: 89 % (6 mei), och.max.: 74 % (-0.15 - 0.15).

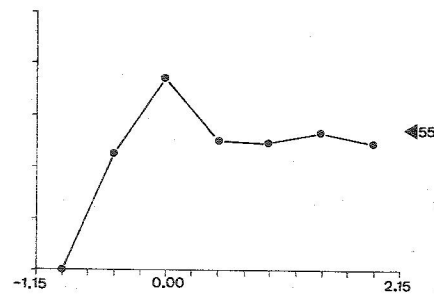
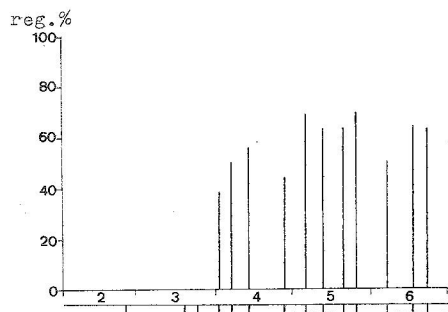

fig. 96.
Variatie in het reg.% over de vroege ochtend.
Gem.reg.%: 55 %, max.reg.%: 89 % (6 mei), och.max.: 74 % (-0.15 - 0.15).

Tjiftjaf - *Phylloscopus collybita* (Vieillot) -

Ook weer gekarteerd op zangwaarnemingen. Bereikt vanaf de eerste geldige excursie al een redelijk hoog reg.%, dat in de loop van april toeneemt, in mei een hoogtepunt bereikt en in juni slechts weinig terugvalt (gem.reg.% resp.: 47 %, 66 % en 56 %; fig. 97.). 3. omschrijft de inventarisatieperiode als volgt: vanaf half april tot in juni, vooral in mei.

Tjiftjaf.
fig. 97.
Seizoensvariatie in het reg.%. ←57

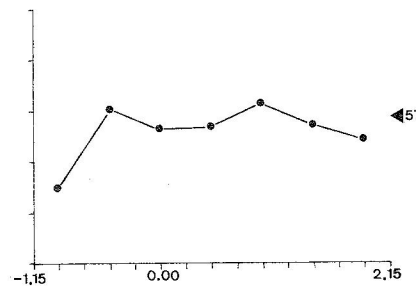
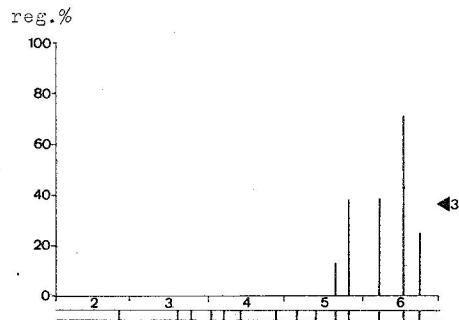

fig. 98.
Variatie in het reg.% gedurende de vroege ochtend. ←57

Tussen -0.45 en 2.15 varieert de zangactiviteit slechts weinig nl. tussen 65 % en 50 %, gemiddeld 53 % (fig. 98.). Dit komt overeen met 1. en 3. .
De uitlating van 1., dat het aantal zingende m. van Fitis en Tjiftjaf voor zonsopkomst altijd veel lager is dan gedurende de rest van de dag wordt door de waarnemingen in de Zompe in 1976 niet bevestigd.
Gem.reg.%: 57 %, max.reg.%: 69 % (6 en 26 mei), och.max.: 65 % (0.45 - 1.15).

Grauwe Vliegenvanger - *Muscicapa striata* (Pallas) -

Alle waarnemingen werden gekarteerd. Gezien de late aankomst en de geringe zang- en roepactiviteit voor een zomervogel is het aantal geldige excursies voor deze soort te laag geweest (nl. 5). Deze geringe zangprestatie wordt ook genoemd door 2. . Daarnaast speelt het probleem dat de zang en de roep nogal onopvallend en gemakkelijk verwisselbaar zijn (3.).
De vogel wordt vnl. geregistreerd van eind mei tot en met half juni (als 3.; fig. 99.).
De eerste vogels werden pas vanaf -0.45 gehoord.
Gem.reg.%: 36 %, max.reg.%: 71 % (17 juni), och.max.: 50 % (-0.15 - 0.45).

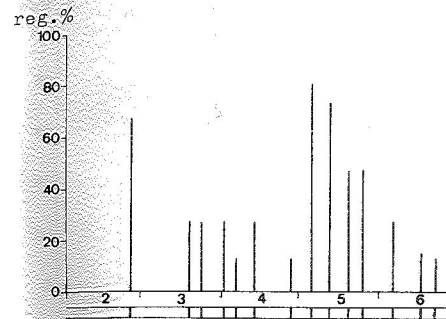

Grauwe Vliegenvanger.
fig. 99.
Seizoensvariatie in het reg.% ←36

Koolmees - *Parus major* Linnaeus -

Gekarteerd werden zang, duidelijke paren en alarmerende vogels. Hoewel aan één excursie niet teveel waarde gehecht mag worden is er een aanwijzing dat de Koolmees al zeer vroeg in het seizoen een piek in trefkans bereikt. Daarna blijft de trefkans een tijd lang laag, waarna in mei een tweede piek wordt gevonden, terwijl in juni de trefkans nog slechts zeer gering is (fig. 100.). Over deze vroege piek zijn in 1. en 3. geen aanwijzingen te vinden. Overigens komt het beeld overeen met 3., terwijl 1. de grootste aantallen zingende m. vond in april. In juni was volgens 1. de zang ook praktisch nul.

Alle mezen hebben in de ochtendkurve gemeen dat ze relatief laat beginnen te zingen (fig. 101., 103. en 105.). Dit komt overeen met 1. .
De Koolmees vertoont een duidelijke tweetoppigheid in de ochtendkurve, met een piek tussen -0.15 en 0.00 en een piek tussen 1.00 en 1.15 (resp. 48 % en 47 %; fig. 101.).
Gem.reg.%: 36 %, max.reg.%: 80 % (6 mei).

Koolmees.
fig. 100.
Seizoensvariatie in het reg.%.

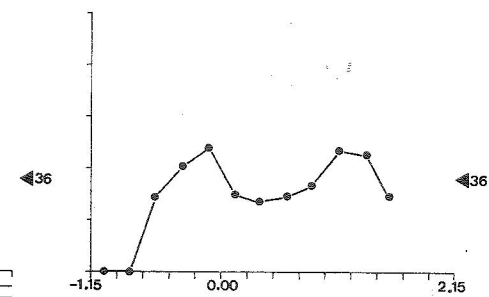
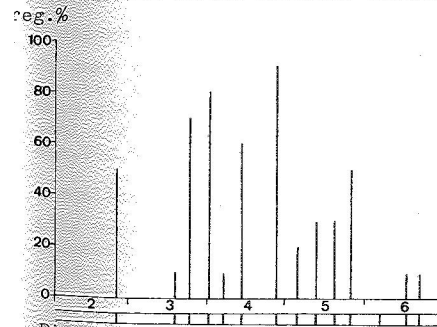

fig. 101.
Variatie in het reg.% over de vroege ochtend. ←36

Pimpelmees - *Parus caeruleus* Linnaeus -

Gekarteerd werden dezelfde fenomenen als bij de Koolmees.

Pimpelmees.
fig. 102.
Seizoensvariatie in het reg.%.

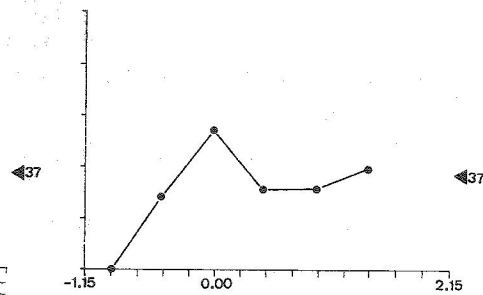

fig. 103.
Variatie in het reg.% over de vroege ochtend. ←37

De Pimpelmees lijkt, wat seizoensvariatie betreft, te alterneren met de Koolmees, met uitzondering van juni (fig. 100. en 102.). 1. vond de max. aantallen in april en daarmee eenzelfde patroon als bij de Koolmees. Ook 3. suggereert eenzelfde patroon voor beide soorten, maar dan met een piek in mei!!
Het lage reg.% op 7 april onderbreekt het seizoenspatroon enigszins. Het blijkt dat deze ochtend ook voor Koolmees en Matkop (resp. fig. 100. en fig. 104.) een laag reg.% opleverde. De weersomstandigheden waren: half bewolkt, lichte wind, 5 °C.
De ochtendkurve (fig. 103.) lijkt veel op die van de Koolmees, hoewel vergelijkend niet geheel mogelijk is omdat de waarnemingen bij de Pimpelmees zijn samengevat in halve uren.

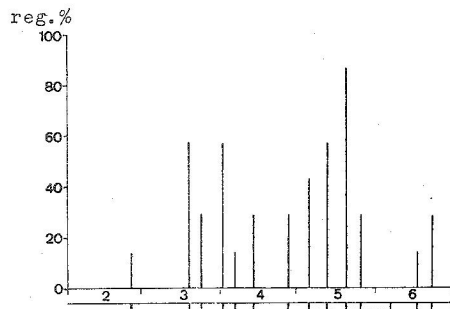
Gem.reg.%: 37 %, max.reg.%: 90 % (28 april), och.max.: 57 % (-0.15 - 0.15).

Glanskop - Parus palustris Linnaeus -

Alle waarnemingen werden ingetekend. Aangezien maar 1 territorium aanwezig is zijn slechts weinig gegevens voorhanden. De Glanskop werd op 4 van de 14 excursies waargenomen, te weten op 26 februari, 25 maart, 13 en 26 mei. Dit resulteert in een gem.reg.% van 29 %.

Matkop - Parus montanus Conrad -

Alle waarnemingen werden gekarteerd (meestal betrof het de baltsroep; zie ook 3.).

Matkop.
fig. 104.
Seizoensvariatie in het reg.%.

Het seizoensverloop vertoont een tweetoppigheid: de eerste piek in maart/begin april en de tweede in mei. Mogelijk dat na juni nog een derde piek optreedt (fig. 104.).

3. noemt als beste tijd begin april tot eind mei. De ochtendkurve vertoont een zeer regelmatig verloop met een piek van 0.15 - 0.45 (fig. 105). Ook 3. noemt de eerste ochtenduren als optimale inventarisatie periode.

Gem.reg.%: 35 %, max.reg.%: 86 % (21 mei), och.max.: 45 %.

Boomkruiper - Certhia brachydactyla Brehm -

Alle waarnemingen werden gekarteerd. Hoewel van eind maart tot en met half april een duidelijke piek optreedt is de soort tot en met begin juni veelvuldig aangetroffen (fig. 107.). Nilsson (1974, in 2.) vond een overeenkomstig patroon in Zweden. In alle territoria werden tot eind mei regelmatig vogels zingend waargenomen (fig. 106.).

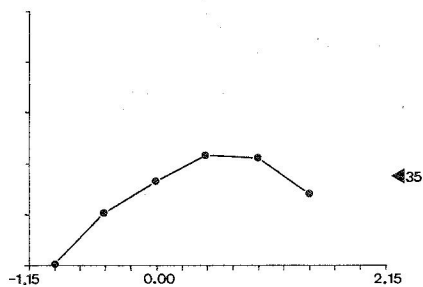
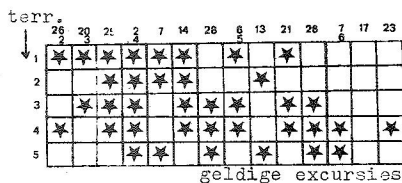
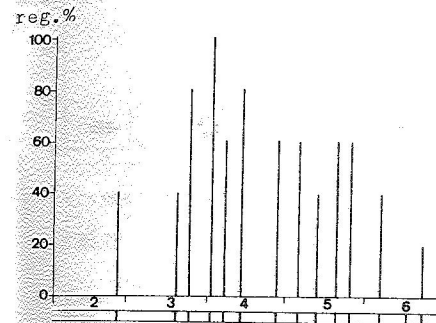

fig. 105.
Variatie in het reg.% gedurende de vroege ochtend.

fig. 106.
Data waarop in de verschillende Boomkruiper territoria Boomkruipers werden waargenomen (★). De territoria zijn op de verspreidingskaart van links naar rechts denkbeeldig genummerd.

De vogels beginnen te broeden vanaf april. De broedtijd is ruim twee weken (van Nes 1953). De meeste paren zullen dus jongen hebben vanaf begin mei. Dat de Boomkruiper in de periode dat ze eieren of jongen hebben weinig zou zingen (3.) geldt niet voor de vroege ochtend in de Zompe in 1976 (fig. 106. en 107.).

Boomkruiper.
fig. 107.
Seizoensvariatie in het reg.%.

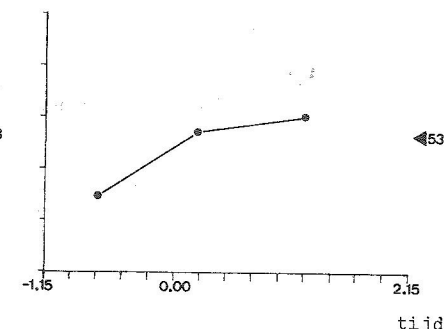

fig. 108.
Variatie in het reg.% gedurende de vroege ochtend.

De zangactiviteit lijkt in de loop van de vroege ochtend toe te nemen (fig. 108.).

Gem.reg.%: 53 % (hetgeen voor een jaarvogel hoog is!), max.reg.%: 100 % (2 april), och.max.: 61 % (0.45 - 1.45).

Geelgors - Emberiza citrinella Linnaeus -

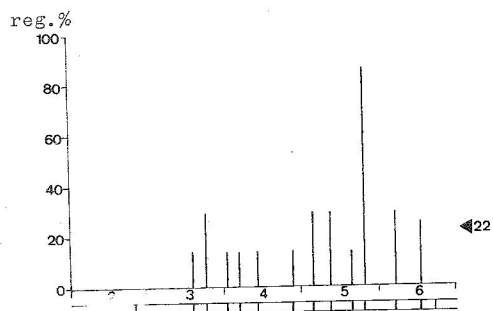
Op zang gekarteerd. Slechts twee territoria aanwezig. Werd zingend aangetroffen van eind februari tot en met half april en in juni (in mei 1 waarneming: 6 mei). Gem.reg.%: 35 %.

Groenling - Carduelis chloris (Linnaeus) -

Alle waarnemingen van pleisterende vogels werden ingetekend. Gedurende de hoofdinventarisatietochten werd slechts tweemaal een Groenling in het territorium geregistreerd (20 maart en 6 mei). Dat wil zeggen een gemreg.% van slechts 14 %!

Vink - Fringilla coelebs Linnaeus -

Op zang gekarteerd. Opvallend is de lage zangactiviteit gedurende de vroege ochtend. Dit werd ook geconstateerd door 1. . Hij geeft een tabel waarin het maximale reg.% over een hele dag staat aangegeven. Elke halve maand werd één hele dag geobserveerd. Middelen we de dagmaxima van maart tot en met juni dan komen we op een gemiddelde van 29 %. Maximaal registreerde hij 60 % van de territoria. De optimale tijd was vóór de middag. Aangezien de excursies in de Zompe altijd rond zonsopkomst werden gehouden is dit waarschijnlijk de oorzaak van het nog lagere reg.% dan bij 1. Over de seizoensvariatie en de variatie over de vroege ochtend valt weinig te zeggen. Gem.reg.%: 22 %, max.reg.%: 86 % (26 mei).

Vink.
fig. 109.
Seizoensvariatie in het reg.%.

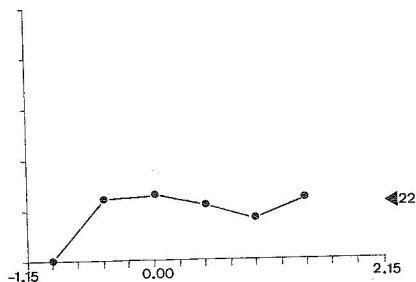
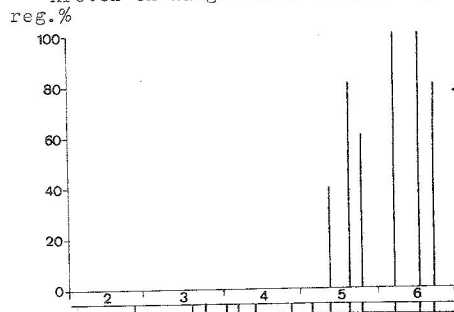

fig. 110.
Variatie in het reg.% gedurende
de vroege ochtend.

Wielewaal - Oriclus oriolus (Linnaeus) -

Kreten en wangstrofes werden ingetekend.

Wielewaal.
fig. 111.
Seizoensvariatie in het reg.%.

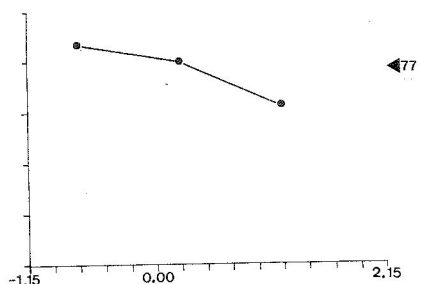

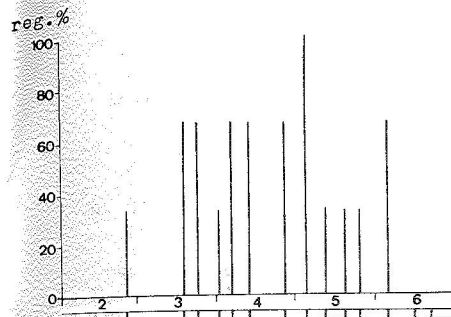
fig. 112.
Variatie in het reg.% gedurende
de vroege ochtend.

In juni is de Wielewaal het meest gehoord: een gem.reg.% van 93%! (fig. 111.).

De Wielewaal is de meest zingende vogel in de Zompe in 1976. Hoewel het aantal waarnemingen gering is lijkt de zang in de vroege ochtend optimaal te zijn (fig. 112.).
Gem.reg.%: 77 %, max.reg.%: 100 % (7 en 17 juni), och.max.: 86 % (-1.15 - -0.15).

Vlaamse Gaai - Garrulus glandarius (Linnaeus) -

Alle waarnemingen werden gekarteerd, waarbij zo goed mogelijk is geprobeerd dubbeltellingen te vermijden.

Vlaamse Gaai
fig. 113.
Seizoensvariatie in het reg.%.

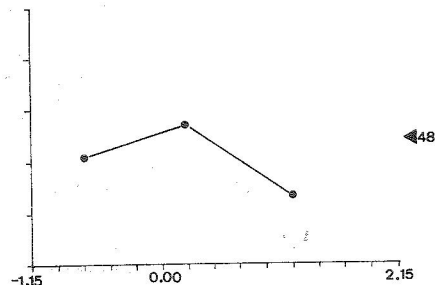

fig. 114.
Variatie in het reg.% gedurende
de vroege ochtend.

Vanaf half mei en in juni is de Vlaamse Gaai duidelijk minder opvallend dan in de rest van het seizoen: gem.reg.% resp. 63 % en 28 % (fig. 113.). Door het geringe aantal paren kan aan de ochtendcurve slechts weinig waarde worden gehecht (fig. 114.).
Gem.reg.%: 48 %, max.reg.%: 100 % (6 mei), och.max.: 52 % (-0.15 - 0.45).

4. Nabeschouwing trefkans Zompe 1976.

4.1. Samenvatting.

Alle gegevens over de trefkans zijn samengevat weergegeven in tabel III.

Hierin staat voor elke soort vermeld (in deze volgorde):

- A - het aantal territoria,
- B - het gem.reg.%,
- C - het gem.reg.% van die soort gedeeld door het gem.reg.% van alle soorten samen,
- D - het max.reg.%,
- E - het gem.max.reg.% (dit is het hoogste gemiddelde van 4 opeenvolgende excursies),
- F - het gem.max.reg.% gedeeld door het gem.reg.% van die soort,
- G - de periode die de vier samengenomen excursies bestrijken,
- H - het och.max.,
- I - het gem.och.max. (dit is het hoogste gemiddelde van 4 opeenvolgende kwartieren),
- J - het gem.och.max. gedeeld door het gem.reg.% van die soort,
- K - de periode die de vier samengenomen kwartieren beslaan.

Het gem.reg.% van een soort gedeeld door het gem.reg.% van alle soorten samen geeft informatie over het gemak waarmee de soort te inventariseren is t.o.v. de overige soorten: hoe hoger hoe gemakkelijker, hoe lager hoe moeilijker.

Het gem.max.reg.% en het gem.och.max. van een soort gedeeld door het gem.reg.% van die soort geeft resp. informatie over het gemak waarmee de soort in een bepaalde periode van het jaar dan wel de vroege ochtend is te inventariseren t.o.v. de rest van het seizoen of de vroege ochtend. Bij deze laatste twee quotiënten wil een uitkomst van 1,00 zeggen dat de soort over het hele seizoen resp. de hele vroege ochtend niet varieert in registreerbaarheid. Hoe verder de uitkomst van 1,00 af komt te liggen des te beter is de soort in die periode te tellen.

Middelen we de quotiënten voor de zomervogels en de jaarvogels afzonderlijk dan vinden we het volgende:

	C	E	F	J
jaarvogels	0,82	55,5	1,57	1,24
zomervogels	1,27	65,3	1,23	1,28
totaal	1,00	59,6	1,43	1,26

4.2. Conclusies trefkans Zompe 1976

1. Bij de meeste soorten treedt een duidelijke variatie in trefkans op in de loop van het seizoen (zie 3.5 en tabel III). Hierbij vertonen de standvogels vaak een tweetoppigheid (zie 3.5). Jaarvogels zijn sterker geconcentreerd in een bepaalde periode dan zomervogels (zie 4.1. en tabel III).
2. Bij de meeste soorten treedt een duidelijke variatie in trefkans op in de loop van de vroege ochtend (zie 3.5 en tabel III). Middelen we de jaarvogels en zomervogels onderling, dan blijken ze even sterk te zijn geconcentreerd in een bepaalde periode (zie 4.1.). Tellen we ze onderling op, dan blijkt dat jaarvogels een duidelijke plek in de ochtendkurve vertonen, terwijl deze bij zomervogels ontbreekt (zie tabel III). De oorzaak van deze ogenschijnlijke tegenstrijdigheid is gelegen in het feit dat de ochtendkurves van de jaarvogels onderling sterker overeenkomen dan dat dit bij de zomervogels het geval is.

3. De trefkans van standvogels is duidelijk lager dan bij zomervogels (zie 3.4., 3.5. en tabel III). Een gevolg hiervan is dat het aantal vastgestelde territoria bij de zomervogels sneller een verzadigingspunt bereikt dan bij de jaarvogels (zie 3.2.). Er zijn dus meer excursies nodig om de territoria van de jaarvogels alle vast te stellen dan bij de zomervogels.

4. Slechts bij wijze van uitzondering worden bij de wat talrijkere soorten (meer dan 5 territoria) alle territoria tijdens één vroege ochtend excursie geregistreerd (zie 3.5. en tabel III).

Deze conclusies zijn onder voorbehoud opgesteld. Nader onderzoek is gaande.

tabel III. Verzamellijst trefkans Zompe 1976.

	totaal			seizoen				ochtend			
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Alle soorten	277	42,6	1,00	58	49	1,15	6-5/26-5	51	49	1,15	-0.45/ 0.15
Jaarvogels	169	36,8	0,86	60	47	1,28	25-3/14-4	52	45	1,22	-0.30/ 0.30
zomervogels	108	54,4	1,28	67	63	1,16	6-5/26-5	63	60	1,10	-0.45/ 0.15
Fazant	9	48	1,13	100	59	1,23	14-4/ 6-5	69	55	1,15	-0.30/ 0.30
Holenduif	1	46	1,08	100							
Tortelduif	7	57	1,33	86	72	1,26	26-5/23-6	100	83	1,46	-1.15/-0.15
G. B. Specht	3	29	0,68	100	58	2,00	7-4/ 6-5				
K. B. Specht	3	21	0,49	67	42	2,00	2-4/28-4				
Veldleeuwerik	1	29	0,68								
Winterkoning	38	56	1,31	79	66	1,18	25-3/14-4	80	67	1,20	-0.45/ 0.15
Heggemus	16	30	0,70	69	49	1,63	25-3/14-4	48	37	1,23	-0.15/ 0.45
Zanglijster	16	33	0,77	63	42	1,27	21-5/17-6	57	50	1,52	-1.15/-0.15
Nachtegaal	16	56	1,31	75	69	1,23	6-5/26-5	73	70	1,25	0.45/ 1.45
Roodborst	31	27	0,63	65	40	1,48	25-3/14-4	47	33	1,22	-1.00/ 0.00
Spotvogel	4	70	1,64	125	75	1,07	26-5/23-6				
Zwartkop	16	53	1,24	81	69	1,30	6-5/26-5	65	64	1,21	-0.45/ 0.15
Tuinfluitier	13	49	1,15	77	56	1,14	6-5/26-5	70	69	1,41	1.15/ 2.15
Grasmus	4	32	0,75	75	50	1,56	13-5/ 7-6				
Fitis	19	55	1,29	89	68	1,24	14-4/13-5	88	69	1,25	0.00/ 1.00
Tjiftjaf	16	57	1,33	69	66	1,16	6-5/26-5	88	63	1,11	0.30/ 1.30
G. Vliegenvanger	8	36	0,85	71	43	1,19	26-5/23-6				
Koolmees	15	36	0,85	80	62	1,72	6-5/26-5	48	40	1,11	1.00/ 2.00
Pimpelmees	10	37	0,87	90	60	1,62	2-4/28-4	61	47	1,27	-0.30/ 0.30
Glanskop	1	29	0,68								
Matkop	7	35	0,82	86	54	1,54	6-5/26-5				
Boomkruiper	5	53	1,24	100	80	1,51	25-3/14-4				
Geelgors	2	35	0,82	100	50	1,43	26-2/ 2-4				
Groerling	1	14	0,33								
Vink	7	22	0,52	86	40	1,82	6-5/26-5				
Wielewaal	5	77	1,81	100	85	1,10	26-5/23-6				
Vlaamse Gaai	3	48	1,13	100	75	1,56	7-4/ 6-5				

tabel III. Verzamellijst trefkans Zompe 1976.

	totaal			seizoen					oechtend				
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K		
Alle soorten	277	42,6	1,00	58	49	1,15	6-5/26-5	51	49	1,15	-0.45/ 0.15		
Jaarvogels	169	36,8	0,86	60	47	1,28	25-3/14-4	52	45	1,22	-0.30/ 0.30		
zomervogels	108	54,4	1,28	67	63	1,16	6-5/26-5	63	60	1,10	-0.45/ 0.15		
Fazant	9	48	1,13	100	59	1,23	14-4/ 6-5	69	55	1,15	-0.30/ 0.30		
Holenduif	1	46	1,08	100				100	83	1,46	-1.15/-0.15		
Tortelduif	7	57	1,33	86	72	1,26	26-5/23-6						
G. B. Specht	3	29	0,68	100	58	2,00	7-4/ 6-5						
K. B. Specht	3	21	0,48	67	42	2,00	2-4/28-4						
Verdleeuwrik	1	29	0,68										
Winterkoning	38	56	1,31	79	66	1,18	25-3/14-4	80	67	1,20	-0.45/ 0.15		
Heggenus	16	30	0,70	69	49	1,63	25-3/14-4	48	37	1,23	-0.15/ 0.45		
Zanglijster	16	33	0,77	63	42	1,27	21-5/17-6	57	50	1,52	-1.15/-0.15		
Nachtegaal	16	56	1,31	75	69	1,23	6-5/26-5	73	70	1,25	0.45/ 1.45		
Roodborst	31	27	0,63	65	40	1,48	25-3/14-4	47	33	1,22	-1.00/ 0.00		
Spotvogel	4	70	1,64	125	75	1,07	26-5/23-6						
Zwartkop	16	53	1,24	81	69	1,30	6-5/26-5	65	64	1,21	-0.45/ 0.15		
Tuinfluit	13	49	1,15	77	56	1,14	6-5/26-5	70	69	1,41	1.15/ 2.15		
Grasmus	4	32	0,75	75	50	1,56	13-5/ 7-6						
Fitis	19	55	1,29	89	68	1,24	14-4/13-5	88	69	1,25	0.00/ 1.00		
Tjiftjaf	16	57	1,33	66	66	1,16	6-5/26-5	88	63	1,11	0.30/ 1.30		
G. Vliegenvanger	8	36	0,85	71	43	1,19	26-5/23-6						
Koolmees	15	36	0,85	80	62	1,72	6-5/26-5	48	40	1,11	1.00/ 2.00		
Pimpelmees	10	37	0,87	90	60	1,62	2-4/28-4	61	47	1,27	-0.30/ 0.30		
Glanskop	1	29	0,68										
Matkop	7	35	0,82	86	54	1,54	6-5/26-5						
Boomkruiper	5	53	1,24	100	80	1,51	25-3/14-4						
Geelgors	2	35	0,82	100	50	1,43	26-2/ 2-4						
Groerling	1	14	0,33										
Vink	7	22	0,52	86	40	1,82	6-5/26-5						
Wielewaal	5	77	1,81	100	85	1,10	26-5/23-6						
Vlaamse Gaai	3	48	1,13	100	75	1,56	7-4/ 6-5						

Literatuur.

- Baan, G. van de (1954):
 Variatie in de vogelzang aan de binnenduinrand te Schoorl.
 De Levende Natuur 57: 91-98 en 113-118.
- Berthold, P. (1976):
 Methoden der Bestandserfassung in der Ornithologie: Übersicht
 und kritische Betrachtung.
 Journal für Ornithologie 117: 1-69.
- Berthold, P., E. Bezzel & G. Thielcke (1974):
 Praktische Vogelkunde.
 Kilda-Verlag, Greven/Westfalen.
- Bruens, J. E. M., J. L. J. Hendriks, H. C. N. van der Putten & A. H. F.
 Stortelder (1975):
 Een kritisch onderzoek naar de botanische waarde van de jonge en
 gestoorde bos-ecosystemen.
 Botanisch Laboratorium Afdeling Geobotanie, Katholieke Universiteit
 Nijmegen.
- Commissie voor de Nederlandse Avifauna (1970):
 Avifauna van Nederland.
 Brill, Leiden.
- Glutz von Blotzheim, U. N., K. M. Bauer & E. Bezzel (1973):
 Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 5.
 Akademische Verlagsgesellschaft, Frankfurt am Main.
- Nes, J. G. Th. van (1953):
 De eieren en nesten van onze vogels.
 Thieme & Cie, Zutphen.
- Nicolai, J. (1976):
 Beobachtungen an einigen paläarktischen Wintergästen in Ost-Nigeria.
 Die Vogelwarte 28: 274-278.
- Reijnen, R. (1974):
 Het Hatertse Broek.
 Rapport No. 94, Zoölogisch Laboratorium Afdeling Dieroecologie,
 Katholieke Universiteit Nijmegen.
- Schans & Vleeshouwer (1956):
 Bodemkartering van de gemeente Doetinchem.
 Stiboka rapport nr. 442, Wageningen.
- Tinbergen, L. (1967):
 Vogels in hun domein.
 Thieme & Cie, Zutphen.
- Vogelwerkgroep Grote Rivieren (1973):
 Handleiding voor het inventariseren van broedvogels in Nederland.
 Wetenschappelijke mededeling nr. 96 van de K.N.N.V., Hoogwoud.
- Westhof, Dr. V. & Drs. A. J. den Held (1975):
 Plantengemeenschappen in Nederland.
 Thieme & Cie, Zutphen.

